

‘Duitse industrie ziet Energiewende onterecht als zondebok’

DOOR DORINE VAESSEN, MINDEN
De Energiewende zou veel meer een imago- dan een kostenprobleem hebben. Energiespecialiste prof. Claudia Kemfert, wetenschapster aan het Deutsche Institut für Wirtschaftsforschung (DIW) in Berlijn, wil af van de “mythen en halve waarheden over de hoge energieprijzen die Duitse grootverbruikers als BASF naar het buitenland zouden jagen.”

- Uit onderzoek van de Deutsche Industrie und Handelskammer “Auslandsinvestitionen in der Industrie 2014” blijkt dat zo’n 60% van de ondervraagde ondernemingen die uit kostenoverwegingen

in het buitenland investeren de energieprijzen in Duitsland een risico voor hun ondernemingsontwikkeling noemen. U bestrijdt dat de hoge energieprijzen de belangrijkste reden voor een vertrek naar het buitenland is?

Kemfert: “De ervaring leert ons dat ondernemingen zelden op grond van energieprijzen naar het buitenland vertrekken. Strategische positionering of belastingvoordelen zijn veel vaker de oorzaak. Loon- en productiekosten zijn namelijk veel bepalender voor bedrijven dan energiekosten. De loonkosten kunnen zo’n 40% van de omzet uitmaken, energiekosten gemiddeld 3 tot 5%. Alleen bij energie-intensieve bedrijven

kan het aandeel naar 20 tot 40% oplopen.”

- Hebben de energieprijzen dan helemaal geen invloed?

“In ieder geval niet zoveel als de concerns graag beweren. Er zijn bedrijven die ook vanwege de energiekosten verhuizen, maar dat is een klein aantal. Omgekeerd zijn er echter ook bedrijven die vanwege lage stroombeursprijzen naar Duitsland komen, zoals een aluminiumproducent uit Noorwegen. De stroomprijzen voor energie-intensieve industrieën zijn in Duitsland vergelijkenderwijze laag. Energie-intensieve bedrijven profiteren hier behalve van lage beursprijzen ook nog van stroomkortingen. Ze hoeven slechts een gering aandeel ecotaks, emissierechten en EEG-toeslag te betalen. Kleinere en middelgrote bedrijven worden wel, ten onrechte, sterker belast. In de media hoor je bijna uitsluitend de energie-intensieve industrie klagen. Ik signaleer dat als stemmingmakerij tegen de Energiewende.”

Onzichtbare hand

- Grootverbruikers profiteren in Duitsland van lage stroomprijzen. Hoe zit het met de kosten voor gas en olie?

“De kosten die verschillende ondernemingen daadwerkelijk kunnen belasten, zijn die voor gas en olie. Vooral de olieprijzen zijn flink gestegen. Daarover hoor je echter nauwelijks klagen. Geen

wonder, voor de stijgende olieprijzen is de ‘onzichtbare hand’ van de markt verantwoordelijk en de prijsstijging is weinig verrassend, aangezien het einde van het fossiele tijdperk in zicht is. Chemie-bedrijven zoals BASF beweren dat ze vanwege de Energiewende naar de Verenigde Staten gaan, hoewel het bedrijf juist van de Energiewende profiteert, onder andere als producent van isolatiemateriaal. In werkelijkheid gaat het de bedrijven erom van de lucratieve gaswinning in Amerika te profiteren. Dat heeft helemaal niets met de Energiewende te maken. De gasprijs is door de schaliegasboom in de VS inderdaad veel lager dan in Duitsland.”

- Er zijn volgens u andere redenen waarom de gasprijzen in Duitsland relatief hoog zijn. Zo zijn er langlopende contracten afgesloten binnen het North Stream-consortium, waarin Gazprom, E.On, BASF-dochter Wintershall, GDF Suez en Gasunie participeren voor de realisatie van de Oostzeepijpleiding. Kunt u dat toelichten?

“Met de Oostzee-pipeline wordt gas van Rusland naar Duitsland getransporteerd. De dure bouw moest voor investeerders interessant worden gemaakt. De deelnemers aan het project hebben langlopende contracten met hoge gasprijzen afgesloten, om de investeringskosten te herfinancieren. Dat de gasprijzen in Europa buitensporig hoog zijn, vergeleken met die in Amerika, ligt ook aan de contracten met de leverlanden en Russische energiebedrijven. De prijzen binnen het consortium beïnvloeden niet de totale gasmarkt, maar wel degelijk de gasprijzen in Duitsland. E.On en Wintershall zijn de twee grootste Duitse gasbedrijven die een aanzienlijk deel van de Duitse gasmarkt controleren. Daarmee zijn hun inkoopprijzen uit Rusland mede doorslaggevend voor de gasprijzen in Duitsland. We nemen ook gas uit andere landen af,

maar de marktbeheersing van de genoemde bedrijven is groot.”

Kritiek en nut

- Tot slot nog eens terug naar de Energiewende en de kosten. De onafhankelijk financieel toezichthouder, de Bundesrechnungshof, uitte kortgeleden flinke kritiek op de Duitse atoom- en energiepolicies: ongecoördineerd, overhaast en te duur. Uw reactie?

“De Bundesrechnungshof heeft vooral kritiek op het management van de Energiewende. Bijna alle ministeries houden zich bezig met de uitvoering, dat is inefficiënt en duur. Die kritiek is terecht. Tegenover de kosten die de samenleving nu moet opbrengen voor een duurzame energievoorziening, staat ook het nut. Uiteindelijk gaat het bij de Energiewende om verbetering van de energie-efficiency. Hoe minder energie wordt gebruikt, des te geringer zijn de kosten. In tijden van toenemende geopolitieke crisis wordt efficiency steeds belangrijker. Politiek en bedrijfsleven zouden zich daar sterker op moeten concentreren.” ■

Claudia Kemfert (DIW): “In de media hoor je bijna uitsluitend de energie-intensieve industrie klagen. Ik signaleer dat als stemmingmakerij tegen de Energiewende.”